

Співвідношення понять: “філософія в Росії”, “російська філософія”
і “руська національна філософія”.

Кітов Микола Григорович
Китов Николай Григорьевич
Kitov Nikolay Grigorovich

Співвідношення понять: «філософія в Росії», «російська філософія», «руська національна філософія»
The correlation of concepts "philosophy in Russia", "Russian philosophy", "Rus national philosophy"

Дається розрізнення термінів, «*філософія в Росії*», «*російська філософія*», «*руська національна філософія*». Останній термін відображає специфічні особливості філософування представників лише руського народу. Серед них багато іногородців, які, проте, ідентифікують себе руськими.

Ключові слова: філософія, філософія в Росії, національна філософія, руська національна філософія.

Грунтовний аналіз національної філософії будь-якого народу не можна провести без вивчення його етногенезу, адже її специфіка детермінується як *історією* формування нації, так і *способом* формування. Це стосується і руської людності. Тому усвідомлення тих етнічних і культурологічних процесів, які відбувалися протягом тисячоліть на терені розвою руського народу, дозволяє глибше зрозуміти витoki, джерельну базу і специфічні особливості руської національної філософії.

Росія упродовж століть формувалася як імперська держава, до складу якої входили (добровільно чи шляхом завоювання) народи, котрі мали свою національну міфологію, філософію, культуру. Тому, аналізуючи руську філософію, слід чітко розрізняти три терміни: “філософія в Росії”, “російська філософія”, “руська національна філософія”. *Деякі дослідники воліть говорити не про “руську філософію”, а про “філософію в Росії”, бажаючи цим висловити ту думку, що в руських філософських побудовах немає нічого “специфічно руського”, що руська філософія не стала ще національною, тобто не піднялася до розкриття і виявлення основних пошуків руської душі. Це, звичайно, невірно, ми достатньо переконуємося в цьому при послідовному вивченні різних мислителів* [Зеньковський В.В. История русской философии. В 2 т. – Париж, 1989. Т. 1. – 469 с. – С. 22]. З цією думкою ми повністю погоджуємося

Перший термін, **“філософія в Росії”**, охоплює всі національні школи, котрі існували на теренах російської держави та досить різноманітні філософські напрямки. Отже, він досить абстрактний і включає в себе вірменську, грузинську, українську, узбецьку, таджицьку, білоруську, латвійську, литовську, естонську, молдавську, татарську, башкирську та інші національні школи, типи філософування та всю палітру існуючих філософських напрямків, котрі своєрідно проявлялися в духовній культурі Росії. Другий термін, **“російська філософія”**, відтворює специфіку і особливості філософування представників тих національних меншин, які, будучи за етнічним походженням не руськими, відносять себе до росіян. Філософський доробок представників цих народів є досить вагомим в загальній палітрі філософських надбань Росії. Третій термін, **“руська національна філософія”**, відображає специфічні особливості філософування представників лише руського народу. Серед них багато іногородців, які, проте, ідентифікують себе руськими.

Потреба розрізнення названих термінів зумовлюється такими чинниками: **по-перше**, у русько-мовній філософській літературі таке виокремлення термінів, як правило, не робиться, що призводить не тільки до замовчування самотності, скажімо, вірменської, грузинської, української, узбецької, таджицької та інших національних філософій, а і до явного приниження їх внеску в розвиток світової філософської думки. Навіть такий видатний філософ як О.Ф. Лосєв вважав Г.С. Сковороду руським філософом. *“Перш за все, – пише він, – нам би хотілося розглянути одного руського філософа XVIII ст., життя і вчення котрого відхиляються від західноєвропейської традиції і вводять нас в сутність самотньої руської філософії. Це Григорій Сковорода (1722–1794)”* [Лосєв А.Ф. Русская философия // А.Ф.Лосєв. Философия. Мифология. Культура. – М.: Политиздат, 1991. – 525 с. – (Мыслители XX века). – С. 209–236. – С. 217]; **по-друге**, з розпадом СРСР, у якому домінували РРФСР, руська мова, руська культура, виникають нові незалежні держави, для народів яких чи не найактуальнішою є проблема самоідентифікації, самоусвідомлення своїх окремішності й самодостатності. Важливу роль у цьому процесові відіграє

національна філософія. Тому розмежування зазначених термінів важливе не тільки з теоретичного, а і з практичного погляду, адже національна філософія є досить важливим чинником розбудови незалежних, суверенних держав; **по-третє**, з огляду на геополітичні зміни, що відбуваються на пострадянському просторі, переосмислення витоків, джерельної бази і специфіки своєї національної філософської культури вкрай потрібні й для руського народу. Без цього Росія не зможе позбутися імперського синдрому і стати демократичною, цивілізованою країною; **по-четверте**, розуміння специфіки руської національної філософії неможливе без в'ясування питання про походження руських. Хто такі руські за походженням; як розвивався протягом століть руський народ; які методи були головними в його розвої; які основні етапи в своєму розвитку він проходить – це ті метафізичні питання, які розкривають сутнісне буття руських. Як підкреслював М. Хайдеггер *“наука історії може лише або спотворити, неправильно витлумачити відношення до історії, котре і само завжди є чимось історичним, відтіснивши його до простого антикварного знання, або підготувати сутнісне поле зору вже обґрунтованому відношенню до історії в усій зв'язності”* [Хайдеггер Мартин. Введение в метафизику. Курс лекций летнего семестра 1935 года // Новый круг, № 1, 1993, с. 127]. Таким сутнісним поглядом на історію є лише філософський, оскільки *“лише в філософії – на відміну від будь-якої науки – розкривається істотне відношення до існуючого”* [там само].

В той же час розкриття вище окреслених питань неможливе без аналізу розвою українського народу, адже історія розвитку руського та українського народів впродовж багатьох віків була тісно переплетена. Отже, український історичний та культурний контекст є досить важливим для розуміння історії розвитку руського народу й руської державності. Не менш важливим він є й для розуміння розвитку та специфіки руської національної філософії, якій притаманні такі ознаки: історіософічність, найтісніший зв'язок з православною свідомістю, інтуїтивізм, месіанізм, соборність, доктринерський радикалізм, внутрішня духовна напруга, апокаліптичність, політичний месіанізм та ряд інших [див.: Кітов М.Г. Специфічні ознаки руської національної філософії // Філософські проблеми гуманітарних наук. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, № 6, 2005. – С. 41–46].

АННОТАЦИЯ

Соотношение понятий: «философия в России», «российская философия», «русская национальная философия»

Дается уточнение терминов «философия в России», «российская философия», «русская национальная философия». Последний термин отражает специфические особенности философствования лишь русского народа. Среди них много инородцев, которые, однако, идентифицируют себя русскими..

Ключевые слова: философия, философия в России, российская философия, русская национальная философия.

The correlation of concepts "philosophy in Russia", "Russian philosophy", "Rus national philosophy"

The author explains the difference of the terms "philosophy in Russia", "Russian philosophy", "Rus national philosophy." The last concept reflects the specific features of philosophizing of representatives only Rus people. Among them there are many members of national minorities, who, however, identify themselves as the Rus.

Keywords: philosophy, philosophy in Russia, the national philosophy, Rus national philosophy.

Опубліковано: Кітов М.Г. Співвідношення понять: “філософія в Росії”, “російська філософія” і “руська національна філософія” // Дні науки філософського факультету – 2008: Міжнародна наукова конференція (16–17 квітня 2008 року: Матеріали доповідей та виступів. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2008. – Ч. 1. – 119 с. – с. 29–31. (0,15 д.а.).